

СОЦІАЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНІ ДІЇ І ЗАХИСТ ВІД НИХ

Мета заняття: ознайомитись із алгоритмом захисту від розповсюджених соціально небезпечних дій; набути навичок побудови безпечної моделі поведінки у небезпечних ситуаціях соціального походження, у тому числі й з використанням нормативно-правових документів; перевірити власний рівень знань про безпеки соціально-політичного походження.

План

1. Екстремальні ситуації криміногенного характеру.
 - 1.1. Шкідливі звички (алкоголь, наркоманія, тютюнопаління).
 - 1.2. Правові та технічні основи самозахисту.
 - 1.3. Загальні засади самозахисту (насильство, гвалтування).
2. Соціально-психологічні небезпеки.
 - 2.1. Натовп і паніка.
 - 2.2. Суїцид.
 - 2.3. Соціальні хвороби (венеричні захворювання, ВІЛ, туберкульоз тощо).
3. Соціально-політичні небезпеки.
 - 3.1. Тероризм.
 - 3.2. Соціально-політичні конфлікти та війни.
4. Небезпеки в інформаційній сфері (інформаційна війна, прийоми маніпуляції, конфліктологія).
5. Небезпеки в духовній сфері.

Теоретичні відомості

Соціальні небезпеки – небезпеки, спричинені низьким духовним та культурним рівнем населення: бродяжництво, проституція, алкоголізм, злочинність тощо. Джерелом цих небезпек є:

- незадовільний матеріальний рівень;
- неналежні умови проживання;
- повстання, революції, страйки;
- конфліктні ситуації на міжнаціональному, етнічному, расовому чи релігійному ґрунті.

Соціальна безпека – це стан захищеності соціальних інтересів особи, суспільства, держави від впливу загроз національній безпеці. Складовими соціальної безпеки є: соціальна безпека людини, соціальна безпека суспільства, соціальна безпека держави.

Соціальна безпека людини включає якість життя (охорону здоров'я, харчування, одяг, житло, сім'ю, освіту, культуру та мистецтво, вільне пересування та доступ до інформації, дозвілля, комунікації та зв'язок) та рівень життя (прожитковий мінімум, заробітна плата, доходи та витрати населення, зростання цін, заборгованість із заробітної платні).

Соціальна безпека суспільства враховує гендерну політику, боротьбу з бідністю, етнічно-національні відносини, запобігання та вирішення трудових конфліктів, соціальне страхування, соціальне середовище.

Соціальна безпека держави – це екологічна безпека, епідеміологічна безпека, демографічна ситуація, соціальне партнерство, зайнятість і ринок праці, безробіття.

Небезпеки соціально-політичного походження умовно можна поділити на:

- соціально-політичні небезпеки (війни, конфлікти, тероризм);
- криміногенні небезпеки (шантаж, розбій, зґвалтування тощо);
- соціально-психологічні небезпеки (натовп, паніка, суїцид);
- шкідливі звички (алкоголь, наркоманія, тютюнопаління тощо).

Соціально-політичні небезпеки виникають у разі соціально-політичних конфліктів. Джерелами конфліктів є:

- соціальна нерівність, яка існує у суспільстві;
- система розподілу таких цінностей, як влада, соціальний престиж, матеріальні блага, освіта.

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів, поглядів, гостра суперечка, ускладнення, боротьба сторін, що ворогують, різного рівня та складу учасників.

Конфлікт передбачає усвідомлення протиріччя і суб'єктивну реакцію на нього. Якщо конфлікт виникає в суспільстві, то це суспільний конфлікт. Будь-який соціальний конфлікт, набуваючи значних масштабів, об'єктивно стає соціально-політичним. Політичні інститути, організації, рухи, втягуючись у конфлікт, активно обстоюють певні соціально-економічні інтереси. Конфлікти, що відбуваються в різних сферах, набувають політичної значущості, якщо вони зачіпають міжнародні, класові, міжетнічні, міжнаціональні, релігійні, демографічні та інші відносини. Визначення **«соціально-політичний конфлікт»** використовується, коли трапляються великомасштабні зіткнення всередині держав (громадянська війна, страйки), та між державами (війни, партизанські рухи).

Суб'єктами соціально-політичного конфлікту стають люди, які усвідомили протиріччя і обрали як спосіб його вирішення зіткнення, боротьбу, суперництво. Подібний спосіб вирішення протиріччя здебільшого стає неминучим тоді, коли зачіпає інтереси й цінності взаємодіючих груп, коли має місце відверте зазіхання на ресурси, територію з боку індивіда, групи, держави (коли йдеться про міжнародний конфлікт).

Суб'єктами конфліктів можуть виступати:

- окремі люди, групи, організовані в соціальні, політичні, економічні та інші структури;
- об'єднання, які виникають у вигляді політизованих соціальних груп, економічних і політичних груп тиску, кримінальних груп, які домагаються певних цілей.

Помітне місце нині посідає один із різновидів соціального конфлікту – міжетнічний, пов'язаний із суперечностями, що виникають між націями. Особливої гостроти він набув у країнах, які зазнали краху форми державного устрою (СРСР, Югославія).

Існує дві форми перебігу конфліктів:

- відкрита – відверте протистояння, зіткнення, боротьба;
- закрита або латентна, при якій відвертого протистояння нема, але точиться невидима боротьба.

Досить часто після завершення конфлікту виникає ще один етап – **постконфліктний синдром**, який характеризується напруженням у відносинах сторін, які щойно конфліктували. Постконфліктний синдром у разі загострення може започаткувати новий конфлікт. Це ми спостерігали на прикладах перманентного близькосхідного конфлікту, конфліктів у Північній Ірландії, Іспанії та ін.

Війна – збройна боротьба між державами або соціальними, етнічними та іншими спільнотами.

Терор (тероризм) (лат. – *страх, жах*):

- 1) це форма політичного екстремізму, застосування чи загроза застосування найжорсткіших методів насилля, у тому числі фізичне знищення людей, залякування урядів та населення з метою досягнення певних цілей;
- 2) насильницькі дії (переслідування, захоплення заручників, убивства тощо) із метою залякування, знищення політичних суперників і конкурентів, нав'язування певної лінії поведінки;
- 3) суспільно небезпечна діяльність, яка полягає в свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій із метою досягнення злочинних цілей (ст.1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003р. № 638-IV).

Розрізняють такі **види терору**:

- індивідуальний;
- груповий (дії екстремістських політичних угруповань);
- державний (репресії диктаторських і тоталітарних режимів);
- міжнародний.

Терористичний акт – злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України.

Шляхами здійснення терористичних актів, найбільш поширеними в світі, є:

- напади на державні або промислові об'єкти, які призводять до матеріальних збитків, а також є ефективним засобом залякування та демонстрації сили;
- захоплення державних установ або посольств (супроводжується захопленням заручників, що викликає серйозний громадський резонанс);
- захоплення літаків або інших транспортних засобів (політична мотивація – звільнення з тюрми товаришів по партії; кримінальна мотивація – вимога викупу);
- насильницькі дії проти особистості жертви (для залякування або в пропагандистських цілях);
- викрадення (з метою політичного шантажу для досягнення певних політичних поступок або звільнення в'язнів, форма самофінансування);
- політичні вбивства (один із найбільш радикальних засобів ведення терористичної боротьби; убивства, в розумінні терористів, повинні звільнити народ від тиранів);
- вибухи або масові вбивства (розраховані на психологічний ефект, страх та невпевненість людей).

Насильство, зґвалтування стається за умови існування чотирьох чинників:

- 1) *місце* – частина простору, яка сприяє ситуації (відлюдні місця, темні провулки, ліфти, дачі тощо);
- 2) *агресор* – люди зі специфічним світоглядом; це, як правило, люди з психопатологічними, біологічними, психосоматичними відхиленнями, нестійкою психікою;
- 3) *жертва* – людина, яка своєю присутністю, індивідуальними особливостями вербально і невербально, свідомо чи несвідомо провокує агресію;
- 4) *обставини* – чинники, що провокують неконтрольовану небезпечну поведінку, загострюють і оголюють інстинкти.

Крадіжка – таємне заволодіння чужим майном.

Грабіж – відкрите заволодіння чужим майном із насильством чи без нього, небезпечне для життя та здоров'я потерпілого.

Шантаж – (*фр.* – *chantage*, *лат.* *cantare* – *вимагання*). Погроза розголошення компрометуючих відомостей із метою одержання певних вигод.

Розбій – напад із метою заволодіння майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя і здоров'я жертви, або загрозою такого насильства.

Шахрайство – заволодіння особистим майном громадян або придбання права власності шляхом обману чи зловживання довірою.

Рекомендації як уникнути шахрайства:

1. Не користуйтеся послугами незнайомих осіб для придбання дефіцитних товарів, вирішення питань прописки, отримання житла, встановлення телефону та інше.
2. Не купуйте в незнайомих осіб коштовні речі, вироби із дорогоцінних металів, облігації тощо.
3. Не грайте, особливо на вулиці та в парках, в азартні ігри, не погоджуйтесь на ворожіння і т.п.;
4. Уважно перевіряйте через ланцюжок на дверях документи у всіх «посадових осіб», які прийшли до Вас взяти податок, провести обшук, зібрати гроші на благодійні акції тощо.

ЗАСОБИ САМОЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ

не потребують

потребують дозволу

спеціального дозволу

- газові балончики (подразнюючої дії)
- кишенькова сирена

правоохоронних органів

- газові балончики (сльозогінної дії)
- холодна зброя
- газовий пістолет
- вогнепальна зброя

Кожний засіб захисту має вимоги щодо зберігання і використання. Наприклад, щоб попередити неприємності з газовими балончиками, необхідно дотримуватися таких правил:

1. Зберігати їх у спеціальному місці, недосяжному для сторонніх, дітей, домашніх тварин.
2. Дотримуватися терміну й умов зберігання (не нагрівати, не розбирати, не деформувати корпус).
3. Зберігати в такому положенні, в якому балончик буде доступним для екстреного використання (у зручному місці, на рівні робочого положення руки тощо).
4. Уміти користуватися газовим балончиком, навчитися швидко його діставати (потренуватися виймати його і розпилювати вміст).
5. Пам'ятати про власну безпеку під час користування балончиком (вчасно набрати повітря і не дихати).

Основні рекомендації щодо забезпечення безпеки особистого майна:

1. Постійно тримайте закритими двері квартири, будинку, гаража, хвіртку та ворота у дворі, а за Вашої відсутності – вікна, кватирки, двері балконів і терас.
2. Застосовуйте технічні засоби: сигнальні пристрої, охоронні жалюзі, ставні.
3. Не залишайте ключі в замковому отворі та не ховайте їх у місця, доступні для сторонніх людей.
4. Не залишайте в квартирі малознайомих людей.
5. Якщо відкриваєте двері незнайомому, залишайте ланцюжок накинутим.
6. Вимагайте від службовців показати посвідчення.
7. Ні за яких обставин не впускайте незнайомця в квартиру.
8. У разі необхідності викликайте міліцію за телефоном 02.
9. За тривалої відсутності:
 - ☞ не потрібно розголошувати відомості про свою відпустку чи намір залишити квартиру на тривалий час;
 - ☞ нагляд за своєю квартирою чи будинком необхідно довірити родичам, друзям чи сусідам, з якими ви знаходитесь у добрих стосунках;
 - ☞ зверніть увагу, щоб поштову кореспонденцію не доставляли або щоб її щоденно забирали сусіди;
 - ☞ надійним захистом є встановлення вимикача з годинниковим

механізмом, який би вмикав час від часу світло з нерегульованим інтервалом;

☛ цінні речі треба помістити в надійне місце, з якого вони не можуть бути викрадені.

Модель поведінки на темній вулиці:

1. Обирайте маршрут додому не короткий, а безпечний.
2. Віддавайте перевагу освітленим вулицям, уникайте темних провулків та інших небезпечних місць.
3. Досконало вивчіть кілька маршрутів додому, знайте про «острівки безпеки» на своєму шляху, де Ви зможете отримати допомогу (відділення міліції, нічний магазин, стоянка, що охороняється, тощо).
4. Повертаючись додому темною дорогою, попередьте телефонним дзвінком рідних про Ваш прихід.
5. Краще повертатися додому не самому, а з кимось із товаришів.
6. Якщо Вам треба йти додому пізно, одягніться зручно і невибагливо, намагайтеся не мати при собі цінних речей, не йдіть темною вулицею в навушниках плеєра.
7. Якщо побачите попереду групу молодих людей, краще перейдіть на інший бік вулиці або тримайтеся ближче до перехожих.
8. Бажано мати з собою засоби самозахисту: кишенькову сирену або газовий балончик (при цьому ними треба вміти користуватися!).
9. Якщо зіткнення не вдалося уникнути, не намагайтеся суперечити групі, краще віддайте гроші чи коштовності. Життя і здоров'я дорожчі!

Модель поведінки у випадку бійки:

1. Намагайтеся усіляко уникнути зіткнення.
2. У разі неминучого конфлікту вмійте прогнозувати події на 2–3 хвилини наперед, тримайте голову «холодною».
3. Поводьтеся не з викликом, а гідно, холоднокровно. Визначте можливі шляхи для відступу.
4. Не дайте себе залякати, навпаки, розмовляйте з хуліганами «їхньою мовою», використовуючи їхній сленг. Не дозволяйте нападникам підійти до Вас ззаду або оточити.
5. Не дайте напасти на Вас першими. Якщо бійка неминуча, намагайтеся випередити противника: ударити в ніс або пах, по гомілці або пальцям ніг (головне – уміти це зробити). Краще, якщо Ви «знешкодите» лідера групи.
6. Користуйтеся будь-якими підручними засобами (наприклад, одна жінка приголомшила грабіжника, виливши на нього молоко з пакета).
7. Пам'ятайте, що вулична бійка – це бій без правил.
8. Якщо Ви не сам, а з дівчиною, намагайтеся дати їй можливість утекти, щоб вона покликала на допомогу, зателефонувала в міліцію.

9. Найголовніше – за будь-якої умови спробуйте втекти від нападників. Одному не можна впоратися зі зграєю хуліганів, які найчастіше перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Захищайте своє життя!

Суїцид – самовбивство, самогубство, акт позбавлення себе життя, при якому людина діє цілеспрямовано, усвідомлено.

Алкоголізм – страшна хвороба, яка виникає внаслідок неодноразового прийняття алкоголю та виникнення залежності від нього. Через надмірне вживання алкоголю в Україні стається 20% побутового, 46% вуличного травматизму та 72,5% дорожньо-транспортних пригод.

Наркоманія – захворювання, що характеризується наркозалежністю, при цьому вражаються внутрішні органи, виникають неврологічні та психічні розлади, настає виснаження організму.

Деструктивний культ – це релігійна або містична організація, діяльність якої супроводжується порушенням громадської безпеки та порядку, ушкодженням здоров'я і моральності населення.

Тоталітарний культ – це релігійна або містична організація, яка характеризується необмеженою владою духовних лідерів, жорстокою дисципліною, сильним впливом на психіку adeptів, релігійним фанатизмом та екстремізмом.

Апокаліптичні культури – різновид тоталітарного угруповання, де сповідують масове насильство як законний спосіб прискорення «божого суду» над невірними.

Методи, які застосовують псевдорелігійні секти для підкорення людей своїм цілям:

- ☞ психологічна обробка особи, що може призвести навіть до незворотних змін у світосприйнятті людини, його соціальній орієнтації;
- ☞ феномен віри, тобто здатність сприймати будь-яку інформацію як достовірну, без сумнівів та логічного аналізу;
- ☞ залежність від наставника, яка виникає після декількох сеансів і не припиняється, якщо наставник (гіпнотизер) не дасть установки.

Інформаційно-психологічна безпека – стан захищеності окремих осіб чи груп осіб від негативних інформаційно-психологічних впливів та пов'язаних із цим інтересів особи, суспільства, держави в інформаційному середовищі.

Спеціальні засоби впливу – технічні і програмні засоби, що використовують із метою негативного інформаційно-психологічного впливу на людину чи групу людей.

Спеціальні методи впливу – послідовність прийомів впливу на психіку людини, використання яких призводить до негативних наслідків для особистості, суспільства, держави.

| **Модель поведінки в місцях великого скупчення людей:**

1. Якщо організатори не забезпечили заходів щодо підтримки громадського порядку, краще брати участь у цьому дійстві в якості спостерігача.
2. За перших ознак некерованості натовпу, початку конфлікту, наявності значної кількості сп'янілих людей, довго не затримуючись, залишайте натовп.
3. Якщо Ви опинились у натовпі, який рухається, дотримуйтеся загальної швидкості руху, не штовхайтесь, не напірайте на тих, хто йде попереду. Не провокуйте конфлікти непристойними словами, фразами.
4. Під час сильної тисняви тримайтеся подалі від предметів, що виступають, скляних вітрин, огорож, турнікетів. Свої речі притискайте до себе.
5. Якщо Ви впали, не думайте про свій одяг, намагайтеся захистити голову, живіт. Згрупуйтеся і швидко випряміться за напрямком руху людей.
6. Якщо Вас зупинить міліцейський патруль, не грубіть, не намагайтеся втекти, а виконуйте його вимоги і поведіться спокійно; бажано мати при собі документи (паспорт).
7. У разі будь-яких провокацій (вибухи, постріли, бійка) зберігайте спокій, намагайтеся вийти з натовпу, не піддавайтеся загальному настрою, паніці, заспокойте тих, хто поруч.

Завдання до практичної роботи

Завдання 1. Ситуаційна задача «Поведінка в натовпі».

Людина, проходячи повз майдан, на якому був організований мітинг, зацікавилася тим, що відбувається і підійшла до трибуни. Раптом стався вибух, в натовпі почалася паніка. Людина не втрималась на ногах і впала.

- 1) Перерахуйте правила безпечної поведінки в натовпі.
- 2) Вкажіть, якими мають бути дії людини при падінні.

Завдання 2. Ситуаційна задача «Дії при виявленні вибухового пристрою».

В автобусі виявлено залишену без нагляду сумку. Існує ймовірність, що в ній знаходиться вибуховий пристрій. Ваші дії?

Завдання 3. Ситуаційна задача «Модель поведінки для забезпечення особистої безпеки».

Варіант 1. Ви повертаєтесь додому пізно. Темно. На безлюдній вулиці двоє чоловіків вимагають у Вас гроші. Як Ви будете діяти? Опишіть дії у випадку наявності та відсутності технічних засобів самооборони. Зверніть увагу на ефективність та можливість сторонньої допомоги.

Варіант 2. Вам здається, що Вас переслідують. Ваші дії:

1. Перейдете декілька разів вулицю і перевірите свою здогадку, якщо вона вірна – побіжіть до місця, де більше людей.

2. Зупинитесь і з'ясуєте причину переслідування, а потім діятимете за обставинами.

3. Побіжіть до найближчої телефонної будки.

Варіант 3. Назвіть свої дії у випадку, коли незнайома людина дошкулятиме Вам на вулиці, дорогою додому із навчального закладу, у під'їзді будинку, в громадському транспорті. Як необхідно поводитися в такій ситуації?

Варіант 4. На Вас здійснив напад озброєний грабіжник. Як Ви діятимете, щоб зменшити ризик для унеможливлення застосування ним проти Вас зброї?

Завдання 4. Розгляньте запропоновану ситуацію і дайте відповіді на питання. При обговоренні рекомендується апелювати до Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, Кримінального та адміністративного кодексів України, нормативних актів з охорони праці (наявність відповідних документів під час заняття забезпечує викладач).

Варіант 1. Петру 14 років. Мати виїхала за кордон на заробітки і зникла. Батько п'є, не має постійної роботи, час від часу працює у фермера. До цього фермера віддав на роботу і Петра. Гроші за роботу Петра отримував батько. Школу підліток не відвідує, бо восени багато роботи на фермі, а взимку відсутні теплі речі. Обговорити наступні питання:

1. Чи є конкретна ситуація порушенням прав дитини і яких саме?
2. Яку відповідальність несе батько та фермер у цій ситуації?
3. Як потрібно діяти дитині в цій ситуації? Які вона має права згідно законодавства України?
4. Які умови роботодавець має забезпечити підлітку, беручи його на роботу?

Варіант 2. П'ятеро учнів молодших класів потрапили до реанімації. Вийшовши на перерві з їдальні, вони потрапили у нібито безневинну хмаринку пилу, що виявився сльозоточивим газом із балончика. Це, заради забави, зробив десятикласник Ігор. Балончик він поцупив у мами з сумки. Газом він ні в кого спеціально не цілювався, а просто хотів випробувати новинку. Розгляньте ситуацію та дайте відповіді на наступні питання:

1. Що потрібно робити, коли в очі бризнули газом із балончика?
2. Яку відповідальність у цьому випадку несе учень та його батьки?
3. Із якого віку за законом дозволяється користуватися газовим балончиком?
4. Якою, на Вашу думку, має бути реакція директора школи?

Варіант 3. Олег і Олеся вирішили одружитися відразу після закінчення школи. На першому курсі університету, через п'ять місяців після офіційної реєстрації шлюбу, у них народилась донька Оксанка. Однак життя молодих не склалось. Олег часто запитував у Олесі, чи це його донька, підвищував голос, навіть одного разу вдарив. Олеся плакала, нервувала, у неї зникло молоко. Оксана часто хворіла, була блідою і худенькою. Через дев'ять місяців Олег вирішив розірвати шлюб. Обговорити наступні питання:

1. Чи забезпечені нормальні психологічні умови Оксанці та Олесі?
2. Чи ця ситуація порушує права дитини, людини?
3. Які права має жінка в Україні в зв'язку з народженням дитини?
4. Як потрібно аргументовано відповісти Олегу на його запитання про батьківство?

Варіант 4. На вечірці Вам запропонували приєднатися до компанії та покурити сигарету з наркотиком. Вас переконують, що це дуже приємно, безпечно, що залежність не виникає, це тільки один раз. Говорять, що Ви протиставляєте себе колективу. Обговорити ситуацію та дати відповідь на наступні питання:

1. Які аргументи необхідно навести у відповідь?
2. Яку відповідальність несуть особи, що пропонують Вам наркотики?
3. Оцініть наслідки "однієї спроби"?
4. Перерахуйте злочини, пов'язані з наркотиками.

Варіант 5. Один молодий хлопець, що вважає себе інтелігентною людиною, бо має два диплома про вищу гуманітарну освіту, зізнався, що збирається бити свою майбутню дружину. Не тому, що він схильний до садизму, а з виховною метою. Зрештою його батько теж іноді бив матір, а сім'я була міцна і дружня. Обговорити наступні питання:

1. Як впливають стереотипи щодо домашнього насильства на окремих людей?
2. Яку відповідальність несуть чоловіки за відповідні дії в сім'ї?
3. Якою має бути стратегія, щодо подолання домашнього насильства?
4. Якою має бути поведінка жінки у цій ситуації?

Варіант 6. Ви з другом уболіваєте за різні футбольні команди. Під час обговорення останніх футбольних матчів між Вами відбулася сварка, тому що кожен категорично наполягав на тому, що саме його команда є кращою. Обговорити ситуацію та дати відповідь на наступні питання:

1. Як можна уникнути конфлікту в цій ситуації?
2. Записати негативні наслідки конфлікту.
3. Визначити тип цього конфлікту.
4. Чи може конфлікт мати позитивні наслідки і якщо так, то які?

Завдання 5. Провести дискусію на одну із запропонованих тем:

1. **Чи потрібен Україні Закон «Про зброю»?** На 2014 рік зареєстровану зброю в Україні мало приблизно 2 млн. осіб, тобто більше 2% населення, а незареєстрованої (за оцінками SmallArmsSurvey (Женева, Швейцарія)) – 3,1 млн. одиниць. Формально ситуація не виглядає небезпечною. Проте існують тенденції, котрі вказують на зростання потенційної небезпеки протиправного використання зброї. Наприклад, реальне насильство в індустрії розваг було замінено в свідомості людей перебігом гри, що ніякої відповідальності не несе.

2. **Трудова міграція: дві точки зору.** Основними причинами виїзду трудових мігрантів є відсутність роботи в регіоні та бажання заробити гроші, у тому числі для навчання дітей, виплати боргів.

3. **Слабоалкогольні напої – крок до алкоголізму.** За даними ВООЗ Україна у 2017 році займає перше місце за рівнем уживання алкогольних напоїв підлітками. Кожен із опитуваних хоча б один раз на місяць вживає алкогольні напої.

4. **Торгівля людьми: міф чи реальність?** У Національній поліції заявляють, що в Україні у 2017 році 281 людина постраждала через торгівлю людьми (ст. 149 Кримінального кодексу "Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини"), серед постраждалих – 156 жінок, 106 чоловіків, 9 неповнолітніх і 10 малолітніх дітей. Цей показник майже втричі більший ніж за 2016 рік. За даними Міжнародної

організації праці, понад 40 мільйонів людей у 2016 році стали жертвами сучасного рабства, з яких 29 мільйонів (71%) – жінки і дівчата.

5. **Суйцид в Україні.** У світі кожні 20 секунд одна людина скоює самогубство, а кожні 2 секунди хтось намагається звести рахунок із життям. Опитування, проведені в різних країнах світу, показують, що до 80% підлітків періодично замислюються про те, щоб здійснити самогубство. Як правило, випадки самогубства збігаються з віковими кризами, у першу чергу, із кризою перехідного віку (13-18 років) і кризою середнього віку (33-36 років). У цей час різко змінюється структура свідомості, інакше оцінюються вчинки й досягнення, соціальний статус і особисті якості.

Тестові питання для самоконтролю знань

1. *Підвищена здатність людини в силу деяких якостей (духовних, фізичних і професійних) ставати при певних обставинах об'єктом злочину називається:*

- а) віктимність;
- б) уразливість;
- в) агресивність;
- г) боягузтво.

2. *Якість, що збільшує ризик стати жертвою злочину:*

- а) літній вік;
- б) висока соціальна активність;
- в) усвідомлене ставлення до небезпеки;
- г) сангвінічний темперамент.

3. *Якість, що збільшує віктимність:*

- а) висока соціальна активність;
- б) усвідомлене ставлення до небезпеки;
- в) інфантильність;
- г) заняття спортом.

4. *Якість, що збільшує віктимність:*

- а) заняття спортом;
- б) необачність, недооцінка небезпеки;
- в) спокійне ставлення до невдач;
- г) життєрадісність.

5. *Якість, що зменшує ризик стати жертвою злочину:*

- а) висока соціальна активність;
- б) похилий вік;

- в) агресивність;
- г) наявність психічного захворювання.

6. *Якість, що зменшує віктимність:*

- а) довірливість;
- б) вживання алкогольних напоїв;
- в) заняття спортом;
- г) служба в поліції.

7. *Якість, що зменшує віктимність:*

- а) врівноваженість і неконфліктність;
- б) надзвичайна скутість;
- в) інфантилізм;
- г) зайва ризикованість.

8. *Стресогенною життєвою ситуацією є:*

- а) процес входження в нову посаду;
- б) підвищення заробітної плати;
- в) зменшення посадових обов'язків;
- г) зниження відповідальності за прийняття рішень.

9. *Проявом конфліктогенної поведінки служить:*

- а) готовність визнати правоту співрозмовника;
- б) визнання внеску партнера в спільну справу;
- в) зниження темпу бесіди;
- г) перебивання співрозмовника.

10. *Збільшують агресивність:*

- а) фізичні навантаження;
- б) стримування емоцій;
- в) перегляд фільмів жахів;
- г) биття посуду.

11. *Суб'єктами терористичних дій є:*

- а) жертви терористичних актів;
- б) вбивці-одинаки;
- в) етнічні клани;
- г) злочинні співтовариства.

12. *Об'єктами терористичного впливу є:*

- а) фізичні особи;
- б) транспортні засоби;
- в) громадські та житлові будівлі;
- г) міжнародні терористичні організації.

13. *Вид тероризму, що включає боротьбу за владу, залякування або усунення політичних супротивників:*

- а) політичний;
- б) державний;
- в) релігійний;
- г) економічний.

14. *Вид тероризму, що ставить за мету утвердити і змусити визнати віру терористів, і одночасно послабити і навіть знищити іншу, називається:*

- а) політичний;
- б) державний;
- в) релігійний;
- г) економічний.

15. *Умисне використання особами, уповноваженими на виконання державних функцій свого службового*

становища з метою протиправного придбання для себе або близьких родичів майнових і немайнових благ, пільг та переваг, а також підкуп зазначених осіб шляхом протиправного надання їм фізичними або юридичними особами цих благ, пільг, переваг називається:

- а) шахрайство;
- б) корупція;
- в) злочинство;
- г) хабарництво.

16. *Підходи до розв'язання конфліктної ситуації:*

- а) реалістичний;
- б) ідеалістичний;
- в) інтерактивний;
- г) об'єктивний;
- д) функціональний.

17. *Масові політичні заворушення і тероризм відносяться до:*

- а) комбінованої небезпеки;
- б) економічної небезпеки;
- в) соціальної небезпеки;
- г) кримінальної небезпеки.

18. *Що не може спровокувати насильницькі дії терористів стосовно заручників:*

- а) тихе сидіння;
- б) вставання без дозволу;